

בענין מעמד ומושב – ע' במובא בבבא-בתרא ק:

'זהקרקעות תשעה וכהן... עשרה כהנים כתובים בפרשה... – הראשונים (כאן ובערכין יט): הקשו הלא אין בית דין שקול, ונוסיף עליהם עוד אחד [וכשם שאמרו במנין סנהדרי קטנה ובית דין של ממונות]? ובטורי אבן צידד לומר שבנידון שומא והערכה צריך שישוו דעות כולם, ואין שם כלל הכרעה ברוב דעות.

וכן נקט מצד הסברא באבי עורי (תנינא, ערכין ח, ב). ויש להעיר שמצאנו בענין שומא דאולינן בתר רוב דעות – ע' ב"ב קז. וכן קשה מע"ז עב. שמבואר שכשאמר 'שישמו שלשה' כוונתו לבית דין ודי ברוב, לאפוקי אם אמר 'שיאמרו שלשה' – ואם לענין שומא אין דין רוב דבית דין, אין מקום כלל לחילוק זה. שו"ר שהעיר כן בשפת אמת בערכין יט. עוד נקט שם שמסברא א"צ שישבו במושב אחד, אלא העיקר שיסכימו עשרה אנשים לדעה אחת.

ואולם מדברי התוס' ושאר ראשונים שהקשו, מבואר שהניחו בפשטות שאין הדבר כן אלא תורת 'בית דין' עליהם כבשאר ההלכות.

ולגוף הקושיא – אפשר, היות ויתכן שכל דיין יעריך באופן שונה, ואין ודאות שההערכה תוכרע, לא לחייבו כן מספר שאינו זוגי, בניגוד לדין רגיל שבדרך כלל אין שם אלא שתי אפשרויות, לחייב או לפטור.

[ואם אחד אמר 'איני יודע' – נראה שיוסיפו עליהם עוד אחד] (עפ"י חדושים ובאורים סנהדרין א, יג. וכן הביאו לתרץ בשם הגרי"ז מבריסק – ע' בהערות המהדיר לריטב"א כאן).

תירוץ נוסף כתב השפת-אמת (כאן ובערכין יט): אפשר שאם חמשה יאמרו כך והכהן יהיה בתוכם – נחשבים כרוב לגבי החמשה שאין עמהם כהן.

א. ע"ע בתירוץ הרשב"א והריטב"א, ובמה שהעיר בטורי אבן, ובתירוץ הקהלות-יעקב' סנהדרין ג.

ב. יש להעיר על התירוץ הנוכח שלכאורה מצאנו ענין 'אין ב"ד שקול' אף במקום שאין דיון והכרעה אלא מעשה גרידא; סמיכת פר העלם דבר של ציבור, שלמדוהו (בסנהדרין יג): מ'וסמכו'... ואין ב"ד שקול. והטעם הוא כי עכ"פ אין שם 'בית דין' כשהוא שקול. שו"ר שהרמ"ה (שם) פרש הטעם שמא יפול מום בקרבן ויצטרכו לדון בדבר ולהכריע [וכן י"ל בענין גירות ובהתרת נדרים]. וכן מלשון התוס' בערכין (יט): משמע שרק דבר שהוא טעון סברא ושיקול דעת צריך ב"ד שאינו שקול. וע' אג"מ יו"ד ח"ג קיב.

ג. יש מי שנסתפק אם הכהנת כשרה לשומת קרקעות הקדש, או צריך שיהא כהן דוקא (הגהות ר"ש הכהן מוילנא סנהדרין ב). ואולם משמע שכישאל היא כשרה לשומא, וכמו שאמרו בסנהדרין (טו) בפידון מעשר שאין דמיו ידועים, איש ושתי נשיו [וכיו"ב הוכיח משם הר"י בן הרא"ש בשו"ת זכרון יהודה שהקרובים כשרים לשומא]. וזה דלא כפי המובא בשם הגרשו"א זצ"ל בספר זעלהו לא יבול' ח"ב עמ' רנו. וצ"ע.

דף כד

'מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה'. מה שנהגו לדלג בקריאה בתענית ציבור, יש אומרים מפני הוא ענין אחד ומותר לדלג בו כמו שאמרו בסמוך (עפ"י מאירי. וכן הביא המשנ"ב קמד סק"ד), ויש אומרים לפי שהדילוג נעשה בין גברא לגברא, לכך אין לחוש (עפ"י ראבי"ה תקפו).

א. מלשון הראבי"ה משמע שאפילו בשני ענינים מותר לדלג בין גברא. וכן משמעות דברי הפרי-מגדים (קמד, א בא"א). ובשער הציון (ג) תמה מנין לפמ"ג זאת. ונראה שמקור דבריו בראבי"ה (ומובא בתרומת הדשן כ) שגם הוא מדבר בשני ענינים.

ב. צ"ב מדוע נהגו בקריאת פרשת שקלים להוציא ספר אחר, הלא היא סמוכה לפרשת השבוע ואין שם המתנה, אדרבה בספר אחר ישהו שיהיו מרובה יותר.
ונראה שעכ"פ כשיש ספר אחד מהודר יותר – עדיף לקרוא בו מלהוציא שנים. וצ"ב.

'עד כמה הוא מדלג עד כדי שלא יפסוק המתורגמן... אין מדלגין מנביא לנביא'. כתבו הפוסקים: כיון שההפטרות שלנו כתובות בקונטרסים נפרדים או בחומשים, הלא אפשר לסמן ולמצוא במהרה את הפוסקים הנדרשים ולא יצטרך הציבור לשהות בשתיקה, ומטעם זה מותר לדלג אפילו מנביא לנביא וכשהפוסקים רחוקים זה מזה ביותר (עפ"י תרומת הדשן כ; פרי מגדים, ומובא במשנה ברורה קמד סק"ו). ומשמע בפרי מגדים שהטעם שאין לדלג מנביא לנביא הוא משום שההייה שבינתים, ובוה פירש (ע' במ"ו) מדוע בתרי עשר מדלגין, מפני שהם ספרים קטנים ואין שם שהייה, ולכך כשאנו שוהה כלום אין חשש לטירוף. ובתרומת הדשן כתב שגם אם נפרש כרש"י שאין מדלגין מנביא לנביא משום טירוף, אפשר שחשש זה קיים רק בזמן שמתרגמים אבל כשאין מתרגמים אין חשש טירוף, הלכך במקומות שנהגו לדלג בהפטרה, אין לבטל מנהגם.

'ובנביא של שנים עשר מדלגין, ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו'. אין הכוונה לדלג מהסוף לתחילת הספר ממש שהרי בהפסק כזה אפילו מתחילתו לסופו אסור, אלא הכוונה מסופו לצד תחילתו, אפילו בסמיכות פרשיות (תוס' יומא ע. פוסקים או"ח קמד).
ונחלקו הפוסקים אם הדברים מוסבים רק על תרי-עשר או אף על נביא אחד, אין לדלג בו למפרע (עריטב"א יומא סט; כסף משנה; פר"ח מג"א ופמ"ג או"ח קמד, א).
ולכאורה יש להוכיח שמתור, מקריאת המלך שחזר לפרשת המלך (ע' במשנת סוטה מא.). אמנם לרמב"ם היתה גרסה אחרת במשנה, ולשיטתו קורא על הסדר ולא למפרע – ע' בהל' חגיגה ג, ד ובכס"מ..

'המפטיר בנביא הוא פורס על שמע'. יש שכתבו מסידור הדברים [וכן מלעיל כב. 'רב איקלע לבבל קם קרא בסיפרא... נפול כולי עלמא...'] שהיו קוראים בתורה קודם התפילה (עפ"י ספר המאורות; תוס' חכמי אנגליה). ויש מפרשים שהכוונה על 'שמע' שאומרים לאחר הקריאה בתורה ובנביא (עפ"י מסכת סופרים יד, ה-ט; אור זרוע ח"ב מב).

ואולם כבר פירש רש"י 'המפטיר בנביא' – מי שרגיל להפטיר בנביא, ולא שכבר הפטיר. ואולי לפרש"י אין דין זה שייך אלא במי שמפטיר בקביעות, שמכבדים אותו בדבר אחר מפני שהוא לעולם קורא בנביא ולא בתורה, או משום מריבה כדלהלן, אבל באקראי אין שייך זאת. ובוה יש לפרש את השמטת הפוסקים לדין זה, כי אין מצוי עתה שאחד מפטיר בקביעות.
ע"ע בחדושי הנצי"ב דרך חדשה בבאור הענין, שבאמת המפטיר ראוי לכבוד מפני שאין כל העם יכולים להפטיר בנביא, שאינם רגילים בנביאים, ומשום כך חלקו כבוד למפטיר ונתנו לו דברים נוספים. ע"ש בבאור סוגית הגמרא. ולפי"ז עתה אין שייך זאת, כי כיום המפטיר אינו צריך להיות רגיל בנביא יותר משאר אדם, לכך אין נותנים לו שאר דברים.

'המפטיר בנביא... והוא נושא את כפיו'. כתב בתוס' יום טוב: נושא את כפיו לאו דוקא שהרי כל הכהנים נושאים, אלא נקט זאת משום הסיפא, לומר שקטן אינו נושא את כפיו. או גם: הוא המתחיל ראשון לישא כפים.
ויש מפרשים למשנתנו, בכגון עיר שכולה כהנים (ע' טורי אבן), או בצעיר שלא נתמלא זקנו שהדין הוא שאינו עולה בקביעות לנשיאת כפים (עתוס'), ועל זה שנינו שאם הוא המפטיר – התירו לו לישא כפיו אפילו בקביעות (ע' שפת אמת).

ויש מפרשים שהיה המנהג שכהן אחד מברך ושאר הכהנים שומעים ושוקקים והרי הם כמברכים בעצמם [אבל להלכה אין עושים כן, משום שברכת כהנים דינה כתפילה עצמה שאנו נוקטים שאין אחד מוציא את חברו הבקי, אבל למאן דאמר (בסוף ראש השנה) שמוציאים אף לבקי, אחד מברך והשאר שומעים ושוקקים], ועל זה שנינו שהוא נושא את כפיו (עפ"י חדושי הנצי"ב [וע' גם בשו"ת משיב דבר סוף ח"א]; ראשית ביכורים להגר"ב הכהן מוילנא. והביא שם שכן נוהגים בקהילת טיעסט באיטליה, ונושאים שם כפים בכל שבת קדש, ומספר שם שהוא בעצמו נתכבד בהיותו שם בשנת תרכ"ד להיות הכהן המברך בקול, וכל הכהנים שעלו עמו יחד לדוכן שתקו ושמעו ממנו). אכן כבר דנו האחרונים ז"ל אם ברכת כהנים יכולה להעשות על ידי 'שומע כעונה'; יש אומרים כיון שלמדו מן הכתוב 'כה תברכו... אמור להם' שצריך לברך בקול רם, כאדם שאומר לחברו (ע' סוטה לח), אין שייך לברך בשתיקה (עפ"י בית הלוי סוף בראשית). אך יש סוברים שגדר 'שומע כעונה' אינו לומר שמספיקה שמיעה גרידא אלא שהדיבור של חברו מתייחס אליו, ואם כן הדיבור של חברו שהוא נאמר בקול רם מתייחס כמות שהוא אל השומע והרי כאילו ברך זה בקולו של זה. (ע' חזון איש או"ח כט; שו"ת משיב דבר סוף ח"א; עמק הנצי"ב – נשא; חדושי הגר"ר בנגים ח"ב ה).

ואולם יש סוברים ש'קול רם' אינו תנאי מתוסף לדיבור [כדוגמת קריאה מתוך הכתב או אמירה על הכוס] אלא הרי זה כסוג דיבור אחר, ולפי זה מובן שעל ידי 'שומע כעונה' סוף סוף אינו נחשב 'כאדם שאומר לחברו' ואינו מועיל (כן שמעתי ממו"ר הגר"מ אורחי שליט"א אדר תשמ"ו). ע"ע בענין זה במובא בסוטה לח).

(ע"ב) 'העושה תפלתו עגולה – סכנה ואין בה מצוה'. רש"י ור"ח מפרשים סכנה שלא תכנס בראשו [פעמים נופל על פניו ברחום וחנון וירצצו את מוחו, או שמא יכנס בפתח נמוך ויכה בראשו. הערוך; מאירי] – שמא מתוך עגלותם יכנס במוחו. וקבלתי מרבתי בצרפת שבשעת השמד ר"ל שהיא סכנה למי שמניחה ואין ראוי להניחה ולסמוך אניסא משום דאין בה מצוה, שאינה עשויה כהלכה למשה מסיני. אב"ן (ספר המנהיג הל' תפלין נוסח ב – עפ"י ר"ת [וע' ב'עיונים בדברי חז"ל ובלשונם' עמ' ק, מובא ביוסף דעת מנחות לב:]).

בספר אור זרוע (תפלין תקסה) כתב שהסכנה היא משום שנושא שם הקודש שלא כהלכתו, ולכך הוא יכול להינזק מזה כמו המשתמש בשם הקודש שלא כדין (ולכאורה נראה שהוא הדין בכל פסולי התפלין, וע' שו"ת ארץ צבי יב; שבת הלוי ח"ג ב).

'ציפן זהב... הרי זה דרך החיצונים'. רש"י ור"ן מפרשים משום למען תהיה תורת ה' בפיך – שיהא הכל מבהמה טהורה. (מהאחרונים (רעק"א, נוב"י) תמהו הרי לא שמענו בגמרא למעט אלא בהמה טמאה וכד', דבר האסור באכילה, אבל זהב לא. ויש מפרשים שכשם שלמדו משם שכל מלאכת שמים צריך להיות ממין הכשר באכילה, כן יש ללמוד שכל דבר החל עליו שם 'תורת ה' צריך להיות ממין שאפשר לאכלו, לאפוקי זהב ושאר דברים [ואפשר שזו הלכה למשה מסיני. ערש"י סנהדרין מה]. ע' בשו"ת משיב דבר ח"א ד; אגרות משה יו"ד ח"ג קטז, ב; ברכת מרדכי ח"א יז, 1).

ויש שפירשו טעמים אחרים; משום שהלכה היא שהתפלין צריכות להיות שחורות, כמובא בירושלמי (ע' נודע ביהודה קמא א. אם כי אין הדבר מוסכם, שהרבה פוסקים סוברים שאין הקפדה מדינא אלא על שחרות הרצועות ולא על הבתים. וגם הקשו על פירוש זה מדוע נקטו זהב, הלא גם עור בהמה עצמו אם לא צבעו פסול. ועוד הלא יתכן שאפשר לצבוע הזהב בשחור. 'משיב דבר' שם). ויש שרצו לפרש שעשה הבתים עצמם מזהב, ו'ציפן' היינו את הפרשיות (ע' נוב"י שם. ובמשיב דבר השיב על פירוש זה).

'תפלין מרובעות הלכה למשה מסיני. ואמר רבא: בתפרן ובאלכסונון'. בענין דיוק הריבוע ושיעור הפגם הפוסל בתפלין ודין פינות מעוגלות – ע' במובא בסיכומים למנחות לה.

ב. התחילו בעשרה ויצאו מקצתן – גומרים הענין. ועל היוצאים נאמר ועובי ה' יכלון (ירושלמי, מובא בפוסקים).

אם יודע שיצטרך לצאת באמצע ויפחתו מעשרה – בשו"ת רב פעלים (ח"א ה) הוכיח מדברי הירושלמי שאין להתחיל. ובשו"ת שבט הלוי (ח"ד ז) כתב אודות אדם שמבקשים ממנו להצטרף למנין וחושש שיצטרך לצאת באמצע כשיקראוהו – מצוה עליו להשלים למנין, ואם יצטרך אחר כך לצאת באמצע בצורך גדול כהפסד ממון – יצא. וקרוב לשמוע שבאופן זה גם מעיקר הדין אינו בכלל איסור 'עובי ה'.

ג. נחלקו הדעות האם פורסים על שמע עבור מעט אנשים שלא שמעו [כשיש עשרה עם אותם שכבר שמעו]; יש אומרים שבשבעה שלא שמעו די, ויש אומרים אף בששה די, ויש אומרים בחמשה או בשלשה, ובשם רש"י אמרו תלמידיו שאפילו בשביל אחד שלא שמע פורסים על שמע, ואפילו אותו ששמע כבר יכול להוציא את מי שלא שמע. (עפ"י תוס'. וכן מובא בשו"ע או"ח סט, כדעה אחרונה). ולענין קריאת התורה אין לקרוא אלא אם כולם או עכ"פ רובם מחוייבים (עפ"י משנ"ב ובאה"ל).

שומת קרקעות של הקדש כשבאים לפדותן – בתשעה אנשים וכהן (עשרה כהנים כתובים בפרשה, ודרשו במיעוט אחר מיעוט לרבות תשעה ישראלים ודי בכהן אחד). ואדם כיוצא בהם, כגון שאמר 'דמי עלי' – ששמין אותו כעבד (ועבד הוקש לקרקעות בכתוב).

דף כד

לח. א. הקורא בתורה ובנביא – כמה פוסקים הוא קורא בבת אחת למתורגמן?

ב. האם מדלגים בקריאת התורה ובנביא?

ג. המפטיר בנביא – מדוע הוא פורס על שמע ועובר לפני התיבה?

ד. מה דינם של קטן, פוחח וסומא לענין פריסת שמע, לעבור לפני התיבה, לקרוא בתורה ולישא כפיו?

ה. כהן שיש מומים בגופו או שידייו צבועות וכד' – האם נושא כפיו?

א. הקורא בתורה לא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד. ובנביא – שלשה (שלא אכפת לנו אם יטעה, כי אין יוצאת משם הוראה). היו שלשתן שלש פרשיות – קורא אחד אחד.

א. התוס' כתבו שעכשיו נוהגים אף בנביא כשמתרגמים, לתרגם פסוק פסוק שלא יבא לטעות,

מלבד בתחילת ההפטרה, מקרים למתורגמן שלשה פסוקים להודיע שכך הוא עיקר הדין.

ב. אמרו בתוספתא (מובא בר"ף) רבי יהודה אומר: המתרגם פסוק אחד כצורתו – הרי זה בדאי, והמוסיף – הרי זה מגדף. פירוש, ויראו את אלקי ישראל; אם יתרגמו כצורתו בדאי הוא, כי לא יראני האדם וחי, ואם יוסיף 'וחזו ית מלאכי א' דה'...' – הרי משה כבוד עבד לכבוד רבו, אלא יתרגמו כפי שתרגם אונקלוס 'וחזו יקר אלהא דישראל'. ר"ן.

ג. הראשונים הוכיחו שכבר בזמן הגמרא היו מקומות שלא נהגו לתרגם, וכתבו שעל כך אנו סומכים היום שאיננו מתרגמים [ובתוס' מבואר שהפטרות מסוימות נהגו לתרגם]. ועוד, לפי שאיננו בקיאים בלשון ארמי ועל כן איננו מועיל לנו לפירוש, ולתרגם בלשון אחרת לא שמענו, כי שונה לשון ארמי שנתקן ברוח הקדש (ערא"ש). ובקהילות התימנים נוהגים עד היום לתרגם.

ב. מדלגים בנביא אפילו בשני ענינים (שאינן חוששים כל כך לבלבול), אבל לא מנביא לנביא (שיש כאן טירוף יותר מדאי. רש"י). ובנביא של תרי-עשר – מדלג, ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחלתו. ובתורה אין מדלגים אלא בענין אחד (ולא בשני ענינים, שהשומע את הקופץ ממקום למקום אין לבו מיושב לשמוע), כגון אחרי-מות ואך בעשור' ששניהם מענין יום הכפורים.

כאן וכאן לא ידלג אלא בכדי שלא יפסוק התורגמן (שאינן כבוד הציבור לעמוד בשתיקה).

כתבו הפוסקים, עתה שההפטרות שלנו כתובות בקונטרסים נפרדים או בחומשים ואפשר לסמן מראש את המקום שאליו מדלגים – אין שהייה בדילוג הלכך מותר לדלג אף מנביא לנביא במקומות המרוחקים ואעפ"י שאין אנו מתרגמים (עפ"י תרומת הדשן כ; פרי מגדים, ומוא במשנ"ב קמד סק"ו).

ג. המפטיר בנביא (- שרגיל להפטיר. רש"י), תקנו חכמים שיהא פורס את שמע ועובר לפני התיבה. רב פפא אמר: משום כבוד (רש"י): הואיל וממציא עצמו לדבר שאינו כבודו, שהקריאה בנביא פחותה בחשיבותה מקריאה בתורה, לכך תקנו לו אלו לכבודו). רבה בר שמי אמר: משום שעלולים לבוא למחלוקת, כשזה מפטיר וזה עובר לפני התיבה. ואמרו נפקותא בין הטעמים; כאשר הבא לעבור לפני התיבה עובר בחנם ואינו נוטל שכר, שאין כאן חשש מריבה אבל משום כבוד יש.

קטן שהפטיר בנביא – אביו או רבו (כשאינן לו אב. עפ"י טו"א, רעק"א) עוברים בשבילו [משום כבוד אביו וכבוד רבו, או משום מחלוקת, כנ"ל].

כבר העירו על שהפוסקים השמיטו הלכה זו. ואולי י"ל עפ"י רש"י שאין דין זה אמור אלא במי שרגיל להפטיר בקביעות, ואין זה נהוג עתה.

ד. קטן אינו פורס על שמע ואינו עובר לפני התיבה, מפני שאינו מחויב בדבר אינו יכול להוציא אחרים, ואינו נושא את כפיו (שאינן כבודו של ציבור להיות כפופים לברכתו. רש"י). אבל עולה הוא לקרוא בתורה (כנ"ל כג) ולהפטיר בנביא בברכה.

כתבו התוס' על פי סתירת הסוגיות שמדובר כאן בשאינן כהנים גדולים עמו, אבל יש גדולים – נושא הקטן כפיו עמהם משום חינוך. ואם הביא סימני גדלות אלא שלא נתמלא זקנו – נושא כפיו לבדו באקראי אבל לא בקביעות.

פוחח (רש"י): שכרעיו מגדלים. תוס': לבוש בגדים מקורעים; רא"ש ועוד: מי שזרועותיו וכתפיו מגולות. ע' שיטות נוספות בבירור הלכה) – פורס את שמע, ומתרגם, אבל אינו קורא בתורה ואינו עובר לפני התיבה ואינו נושא את כפיו (משום כבוד התורה וכבוד הצבור). ואין חילוק בין פוחח גדול לקטן (אביי). סומא – פורס את שמע ומתרגם. רבי יהודה אומר: כל שלא ראה מאורות מימיו אינו פורס על שמע [אבל חכמים סוברים שאף על פי שאינו רואה יש לו הנאה מהמאורות, בגלל ראייתם של אחרים].

א. מפשטות המשנה משמע שאם ראה מאורות ונסתם – פורס אף לרבי יהודה. ואולם בירושלמי מפרשים שאין מדובר בסומא ממש אלא בשוהה בבית אפל.

ב. הכרעת פוסקים אחרונים שהסומא אף על פי שאינו יכול לקרוא בעל פה, נוהגים לקרותו לתורה ולברך ולקרוא בעל פה עם המקרא בקול מתוך הספר (ע' או"ח קלט, ג).

סומא בנשיאת כפיים – ע' בסמוך.

ה. כהן שיש בידיו מומים, וכן בפניו וברגליו – מקומות המגולים, לא ישא את כפיו מפני שהעם מסתכלים בו. וכן אמרו בברייתא שהוא הדין למי שידיו בוהקניות (= בוהקות בלבנוניותם) עקומות ועקושות (= כפופות לצדיהן), וכן זבלגן (= שעיניו דולפות) לא ישא את כפיו, ואם היה דש בעירו (שהוא שם שלשים יום. ויש אומרים דוקא אם הוא בא לגור בעיר או לשהות בה זמן ממושך. ע' תרומת הדשן כה; או"ח קכת, ל) – מותר. רבי יהודה אומר: אף מי שהיו ידיו צבועות סטיס – לא ישא כפיו. אך אם רוב אנשי העיר מלאכתם בכך – מותר.

אמר רב אסי: חיפני ובישני (= מבית שאן) לא ישאו כפיהם, מפני שמגמגמים בלשונם ואינם רהוטים. [אין מורידים לפני התיבה לא אנשי בית שאן ולא אנשי בית חיפה ולא אנשי טבעונין – מפני שקורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין].

אפילו באקראי יש להחמיר (באור הלכה נג, יב). ואם כולם מדברים כך, מותר להיות שליח צבור (מגן אברהם בשם רדב"ז). וכן הט"ו מקיל בזה בזמננו שאין רוב העם מבחינים בזה (מובא במשנ"ב ובאה"ל שם).
אמר רבי יוחנן: סומא באחת מעיניו לא ישא את כפיו. ואם היה דש בעירו – מותר.
א. במקום שנהגים שהכהנים מכסים פניהם וידיהם בטלית – אין לחוש למומים וכד', כי אי אפשר להסתכל בהם (או"ח קכת, לא).

ב. כהן שאין לו רגלים והוא מהלך ברגלים תותבות, ואם יסיר מנעליו יהא ניכר מומו, יש מקום להתיר לו לשאת כפים כשהוא דש בעירו ויודעים במומו, ואף אם יעלה במנעלים שעליו [וטוב שינעל נעלים שאין בהן רצועות של עור, אם אפשר לו] [עפ"י אגרות משה או"ח ח"ב לב].

דפים כד – כה

לט. אלו דברים מנו חכמים במשנתנו שיש בהם משום מינות, ואלו דברים האומרים משתקים אותו?

האומר איני עובר לפני התיבה בצבועין (המינים עובדי ע"ז מקפידים בכך) – אף בלבנים לא יעבור. חוששים שמא מינות נזרקה בו. בסנדל איני עובר – אף יחף לא יעבור. העושה תפלתו עגולה – סכנה (רש"י): שלא תכנס בראשו. ר"ת: בזמן הגזרה ואין בה מצוה. נתנו על מצחו או על פס ידו – הרי זו דרך המינות. ציפן זהב ונתנה על בית אונקלי שלו (= על שרוול בגדו) – הרי זו דרך החיצונים.

האומר 'יברכוך טובים' – הרי זו דרך המינות (שמוציא את הפושעים מן הכלל, וחכמים למדו מחלבנה שצריכים גם הם להיות באגודה אחת. אי נמי: משום שנראה כשתי רשויות (עפ"י רש"י ותוס'). ויש מפרשים: יברכוך אותם שהשפעת להם טובה, וזוהי דרך מינות כי משמע שהשבעים בלבד יש להם לברך ולא האחרים (תלמידי רבנו יונה).

'על קן צפור יגיעו רחמיך' [מטיל קנאה במעשה בראשית. או מפני שעושה מדותיו של הקב"ה רחמים ואינן אלא גזרות]; 'על טוב יזכר שמך' [משמע על טוב בלבד, והרי חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה]; 'מודים מודים' – משתקין אותו [שנראה כשתי רשויות. וחילקו בגמרא בין הכופל מלה מלה לכופל פסוק פסוק].

א. רש"י מפרש: כופל מלה מלה הרי זה מגונה אך לא משתקים אותו, שאין כאן משמעות לשתי רשויות. ורב האי גאון, רבנו חננאל ורי"ף מפרשים להפך.

ב. האומר 'מודים מודים' משתקין אותו גם אם לא השתחוה אלא פעם אחת. ואפילו כשכופל תיבת 'מודים' לבדה אפשר שאסור. וצ"ע (עפ"י משנ"ב ובאור הלכה).